



MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI TARBIYACHILARINING UMUMMADANIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Saidova Nigora Olimovna

FarDU, katta o'qituvchi, Pedagogika

fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi

FarDU, Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-bosqich magistranti

jurayevanilufar085@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarning ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Umummadaniy kompetensiyalar, pedagogik texnologiyalar, maktabgacha ta'lim, axloqiy tarbiya, estetik madaniyat, ekologik texnologiyalar

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimi oldida turli kasbiy va shaxsiy sifatlarni rivojlantirish vazifasi turibdi. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim muassasalarida faoliyat yurituvchi tarbiyachilar o'z faoliyatida nafaqat pedagogik va psixologik bilimlarni, balki umummadaniy kompetensiyalarni ham rivojlantirishlari zarur. Bunday kompetensiyalar



bolalarning har tomonlama rivojlanishiga, ijtimoiy moslashuviga va shaxs sifatida shakllanishiga asos bo'лади. Ushbu maqolada tarbiyachilarning umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari va uslublari tahlil qilinadi.

1. Umummadaniy kompetensiya tushunchasi va uning ahamiyati

Umummadaniy kompetensiyalar – bu pedagoglarning axloqiy, madaniy, estetik va kommunikativ qobiliyatlarini o'z ichiga oladigan sifatlar majmuidir. Ushbu kompetensiyalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Axloqiy madaniyat – odob-axloq qoidalariga amal qilish, muomala madaniyati.

Estetik tafakkur – san'at, musiqa va ijodiy yondashuvlarni anglash va rivojlantirish.

Ekologik madaniyat – tabiatga e'tiborli va mas'uliyatli munosabat.

Ijtimoiy madaniyat – jamoada hamkorlik qilish va insonlar bilan o'zaro munosabat o'rnatish.

Ushbu sifatlarni rivojlantirish tarbiyachilarga bolalar bilan yanada samarali ishlash va ularning madaniy ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi.

2. Umummadaniy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari

Tarbiyachilarning umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun quyidagi texnologiyalar samarali hisoblanadi:

2.1. Dialogik texnologiya

Ushbu texnologiya orqali tarbiyachilar bolalar bilan samarali muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Rolli o'yinlar, munozaralar va interaktiv muloqotlar orqali nutq madaniyatini shakllantirishga yordam beradi.

Tarbiyachilar bolalarni fikrlash va o'z fikrlarini ifoda etishga o'rgatadi.

2.2. Ijodiy va innovatsion texnologiyalar



Ijodiy o'yinlar, teatr sahnalashtirish, qo'g'irchoq teatrlari va badiiy ijodiyot orqali tarbiyachilar bolalarning estetik didini oshirishga yordam beradi.

Rassomlik va musiqa mashg'ulotlari orqali estetik qobiliyatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

2.3. O'yin texnologiyalari

Tarbiyachilar o'yin uslublaridan foydalangan holda bolalarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlaydilar.

O'yinlar orqali jamoaviy faoliyat va hamkorlik ko'nikmalari shakllantiriladi.

2.4. Axloqiy tarbiya texnologiyalari

Tarbiyachilar ertaklar, hikoyalar va dramatisatsiyalardan foydalanib, bolalarga axloqiy qadriyatlarni singdiradilar.

Hayotiy voqealar va badiiy tasvirlar orqali axloqiy muammolarni muhokama qilish ko'nikmalarini shakllantiradilar.

2.5. Ekologik texnologiyalar

Ekologik darslar va ekskursiyalar orqali tabiatni sevish va uni muhofaza qilish tushunchalari rivojlantiriladi.

Amaliy mashg'ulotlar orqali ekologik muammolar haqida tushunchalar beriladi.

3. Zamonaviy yondashuv va metodlarning ahamiyati

Tarbiyachilar umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanishlari lozim. Bular:

Axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT): Multimediali taqdimotlar, audio va video materiallar orqali bolalarga turli madaniyat va qadriyatlarni tushuntirish.

Trening va seminarlar: Tarbiyachilarning malakasini oshirish va ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalarga o'rgatish.



Portfoliolar yaratish: Tarbiyachilar o'z faoliyatlari bo'yicha loyiha va tadbirlar tashkil qilish orqali kasbiy o'sishni ta'minlaydilar.

4. Amaliy natijalar va takliflar

Umummadaniy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari quyidagi natijalarga erishish imkonini beradi:

1. Tarbiyachilar o'z nutq va muloqot madaniyatini oshiradi.
2. Axloqiy, estetik va ekologik madaniyat bo'yicha o'z ustida ishlashadi.
3. Bolalarda ijodiy va ijtimoiy ko'nikmalar shakllanadi.
4. Jamiyat va madaniyatga hurmat bilan qaraydigan shaxslarni tarbiyalash imkoniyati paydo bo'ladi.

Taklif sifatida quyidagilar tavsiya etiladi:

Tarbiyachilar uchun doimiy ravishda malaka oshirish kurslari tashkil qilish.

Madaniy va ijodiy loyihalarni amaliyotga joriy etish.

Bolalar bog'chalarida madaniy-milliy tadbirlar va ko'rgazmalar tashkil qilish.

Xulosa.

Tarbiyachilarning umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish maktabgacha ta'limning asosiy maqsadlaridan biridir. Bu orqali bolalarning har tomonlama rivojlanishi ta'minlanadi. Innovatsion texnologiyalar va zamonaviy yondashuvlar esa tarbiyachilarning pedagogik mahoratini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.



Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PQ-4471-sonli qarori – “Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 9-sentabrdagi 704-sonli qarori – “Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 29-martdagi PQ-168-sonli qarori – “Ta'lim sifatini oshirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi”
4. N.A. Musurmonova. “Pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlar” – Toshkent: Fan, 2020
5. R.M. Qosimova. “Maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash va rivojlantirish metodikasi” – Toshkent: O'qituvchi, 2019
6. Z.T. Normatova. “Pedagogik innovatsiyalar va tarbiya jarayonida zamonaviy yondashuvlar” – Toshkent: Innovatsiya nashriyoti, 2021
7. A.A. Karimova. “Pedagog va tarbiyachilar uchun kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish usullari” – Samarqand, 2022
8. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. “Maktabgacha ta'lim metodik qo'llanmalari” – Toshkent, 2023
9. X.K Abdurahmonova. “Axloqiy va ma'naviy tarbiya asoslari”–Toshkent: Ma'naviyat 2020
10. Vygotskiy L.S. “Bolalar psixologiyasi va rivojlanish bosqichlari” – Moskva: Pedagogika, 1984
11. Dewey J. “Democracy and Education” – New York: Free Press, 1997
12. UNESCO. “Early Childhood Care and Education” – Parij, 2015